

Bergvesenet

Postboks 3021, 7002 Trondheim

Rapportarkivet

Bergvesenet rapport nr BV 3817	Intern Journal nr	Internt arkiv nr	Rapport lokalisering Trondheim	Gradering
Kommer fra ..arkiv	Ekstern rapport nr	Oversendt fra	Fortrolig pga	Fortrolig fra dato:
Tittel Rapport angående Rødals grube				
Forfatter		Dato 26.06 1915	Bedrift	
Kommune Tynset	Fylke Hedmark	Bergdistrikt Østlandske	1: 50 000 kartblad 16194	1: 250 000 kartblad
Fagområde Historisk Geologi	Dokument type		Forekomster	
Råstofftype Malm/metall	Emneord Kis			
Sammendrag				

Rapport ang. Røldals grube:

Gruben ligger ca. 18 km. i v.-NV. for Auma station og antagelig ca. 800 m over havet. Afstanden til Røstvangen grube er ca. 12 km.- Fra gruben gaar der en ca. 10 km. lang søstervei ned til Einunden bro ved Folla. Herfra er der 18 km. go vei ned til Lille Elvedal st.- I gammel tid skal de ha kjørt malm fra Røldalsgruben til en smeltehytte ved Strømmen søndenfor Auma. -

Forekomsten stryker N-S og falder ca. 60° mot vest. Den optrær i en kvarts- glimmerskifer.- I enden av de gamle gruberum ser man svovlkiesgange paa ca. 0.1 m mægtighet; desuten optraadte gange av en hvit granulit i forbindelse med kisen. -

Hovedgruben skal være drevet av Røldals verk fra 1750 til 1770, da malmen skulde være utdrevet. Gruben er ca. 100 m lang i felt og skal efter en gammel beretning være ca. 50 m.dyp. - Gangen skal efter samme beretning ha været 2 a 3 læster mægtig. - Ca. 100 m lenger mot nord er der senere drevet en anden gammel grube, "Helene Kathrine". Den skal ogsaa være ca. 50 m dyp, men nærmere beskrivelse savnes. -

Senere har bergmester Mortensons far drevet ind et ca. 200 mter langt tverslag, som kommer ind under hovedgruben ca. 55 m (vertikalt) under dennes utgaende i dagen. Ved dette tverslag traf man ingen malm eller spor av gangen. Ca. 135 m ind i tverslaget (ret under grubens utgaende i dagen) gaar der en sleppe, som stryker N-S og falder ca. 50° mot V.- Denne sleppe har bergmester Mortenson fulgt med en 4.6 m lang ort. Man skal her ha set spor av Cu-kis. -Inde paa skramen renner der ganske meget rust ut av sleppen. Bergmester Mortenson antar derfor, at man ved at drive videre snart vilde paatræffe en ny malmlinse. -

Paa de første 40 m indenfor denne ort er der mange rustalepper; men det rustholdige vand her kommer sandsynligvis fra den gamle grube. -

Fra den søndre side av "Helene Kathrine"-gruben har bergmester Mortenson drevet en 40 m. lang skjæring mot syd. Ca. 20 m ind er der drevet ind en skjæring mot vest. Her er gangen ca. 1 m mægtig. Den fører Cu- & magnetkis som impregnation og klumper. Længst mot syd i skjæringen er gangen ca. 5 m bred. Ved det hængende og liggende er der ganske go malmføring. Stripper av Cu- & magnetkis impr.; forøvrig er gangen fattigere. -

Ca. 10 m. fra skjæringens søndre side er der en synk, som er nedrevet 6.5 m (Se profilet paa kartet) Synken og skjæringen var fulde av ane. - Ute paa tippen laa der flere store malmblokke fra skjæringen paa op til ca. 300 kg. indeholdende fin Cu-malm. -

Ang. utsigterne for en fremtidig drift er det ikke godt at si noget nu, da man har for litet kjendskap til feltet. De gamle gruber staar fulde av vand og is. - Som man ser av kartet, har de gamle drevet paa flere linser; nemlig, en liten klump 30 m søndenfor hovedgruben, hovedgruben og Helene Kathrine. Desuten har bergmester Mortenson drevet den omtalte skjæring efter en forekomst, som de gamle neppe kan ha kjendt - ellers hadde vel malmen været uttatt. - Det skulde derfor ikke være umulig, at man kan finde flere malmlinser i denne gangzone. -

For eventuelt at finde nye malmlinser i det liggende av hovedgruben, foreslaar bergmester Mortenson, at orten, som er paabegyndt 135 m ind i det lange tverslag, fortsættes, og at man, naar man kommer ind et stykke, skal drive tverslag mot det hængende og liggende. - Synken bør avvæskes efter gangen ned til tverslagets niveau. Her bør der drives feltorter mot N og S. Disse arbeider vil antagelig koste 50 & 60.000 kroner. -

Ort mot N 135 m inde i tverslaget -	100 m a kr. 90/-	Kr.	9.000.00
Heddrift av skakten.....	20 " " " 150/-	"	3.000.00
Orter ned i synken.....	140 " " " 115/-	"	16.100.00
1000 m 7 kg.s skinner.....		"	1.500.00
5 vogne.....		"	1.250.00
Heis m/5 hk. petroleumsmotor.....		"	3.000.00
Olje.....		"	1.000.00
Kul & ved.....		"	250.00
Div. træmaterialer for skakten, stald, boranie m.m.....		"	2.500.00
Transport av materialer.....		"	2.500.00
- " - av proviant.....		"	1.500.00
Løn til stiger.....		"	3.000.00
Rygningsarb.		"	1.000.00
Veiarbeide.....		"	500.00
Felttelefon.....		"	1.000.00
Diverse.....		"	12.700.00

Sum - Kr. 60.000.00

Løkkens Verk, den 26. juni 1915.

L.D. Jensen

der ei heller er bleven sagt med den nødvendige kunnskab. Kløften stryger OSO mot V.V. Gruben selv er fradagen av avsynket syd for der kløften, som ei har været kjendt før feltorten til nord et langt stykke er bleven indrevet. (Her mangler jeg flere ark av beskrivelsen, som er forfattet 1794 og derfor indtil videre laaner det manglende hos hr. justiterraad Essendrop, der beskrev dette værk 1797). Ved gruben er anlagt en stoll som indbringer i et dyb av 12 lgr. Fra dagen var den drevet gennem jord og sand og derfor forbygget i en længde av 12 lgr. derfra er den drevet paa ertsleiet og har udgjort selve grubedriften, hvor da tillige flere avsynkninger eller rettere udløsninger paa denne av dræne, hvoriblandt i til 15 lagter; men disse er alle indstillede efter foregivende paa grund av at ingen erts mere findes, hvilket ikke formodens værd kunde undersøges. En betydelig hindring indtraf i denne grube fordi et lerstratum som rent avsker gangen, men da arbejdene just ved dette lag viste sig rikest, søktes og fandtes gangen igjen højere oppe, men ei av den selvhed. Ikke des mindre er driften kombineret for øst og væsentlig indtil gangen ganske har forloret sin selvhed. Dog er gruben endnu i belag med 12 a 14 mand under en opseer. Driften sker paa de gjenstaaende nialer overfor stollidyt, saa gruben som ombeholdt består av en befestede med stemmer. Arbejdet ordrettes her paa skift av 12 timer hvorav 2 til 3 kvalider. Skiftet betales med 21 skilling. Bergarbejderne maa selv forsyne sig med skydegr og svovltræder. Naturarbejde gives ikke. Denne grube ligger egentlig nr. 9 til forskiel fra de øvrige skjærper, som Hagerup i samme felt skal have havt i belag med m. efter sigende av mangel paa erts er indstillede. Nye Bogsberg grube omtaler han ikke, den var altsaa da ei anlagt, og om denne kan jeg saaledes intet sige. Bergmestrene Pottersson og Collot siger 1802, at disse gruber med vand er fyldte og tilstyrtede med ty.

2. Rødsals eller Josephinæls grube.

Den første muting paa disse gruber udtoges den 11 dec. 1752 af Freiløks gaves interessanter. Denne grube ligger 3 mil fra Løvi-se hütte og ligger langt fra Rødsalen i en vild, ubeboet og skovløs egn beliggende paa nordøstre side av Rødsalsfjeldet, den er først opfundet i 1751. Bergarbejderne er her en mere eller mindre kvartsblandes glimmer-skifer, hvis leie staar paa hovedet og skræper i 10 og 30 samt faldet mot V, men ertsgangen strækker i nord og syd og falder mot vest 80°. (Vargus Bedemar siger at gangen er 2 a 3 lagter mægtig og blotet 6 lagter i felt). Her er altsaa den eneste grube av de som han har seet der har brudt paa en gang det var desuden været den som har givet den rikeste og bedste malm, men dette har nok uden tvil ogsaa derfor forårsaget dens ødelæggelse; thi efter de undereetninger som kunde indhentes, har den været belagt med alt hvad mægtig var for at udvinde dens erts uden at tænke i ringeste maade paa dens bergmæssige undersøgelse og drift, naar det endes at oppe i skakten har været drevet et lidet kværslag ind i det liggende og dybere ned et andet 2 gange saa langt i det liggende. Fra dagen av skal skakten være avsynket med et lidet eller maanedelig doubage, men senere og indtil gesøket, som har været nogle og tyve lagter under hengebanen er stollen bleven dragen til det hængende, hvilket efter arbejdernes sigende skal være skeet for at faa en mildere sten. Herved skal gangen være blit udestaaende i det liggende, da men siden har avsynket paa en fra gangen afvallen den dan, som tilslut avtog i dybet. Dette udsagn vinder nogen sandsynlighed ved den afdøde Bergmester Madelungs overdrag og beskrivelse, som uden tvil er gjort aar 1767, hvori vises og sies, at naar gangen beholder sit stryg og fald, saa skal den staa 5 lagter ude til øst. Da dette nu saavidt vides ikke er undersøgt, saa er gruben endelig bleven staaende i gesøket, hvorimod man har nedtaget hvad der endnu kunde faaes av malmen, hvorved gruben er tilfulde er bleven ødelagt; thi foruden at ruget ty er ved v lisse bleven indstyrtet i gruben, er den indbrudt fra dagen og fortørningen om nogen har været nedslæet saa ty og saate nu ligger en hængende, og gruben som har en betydelig længde staa under vand, da ingen stoll er indrevet, som kunde være gjort med saaledelig bekostning da gruben var i velmægt. Gruben kan muligens blive undersøgt fra et skjærp, som ligger 20 lagter nedenfor og som skal være avsynket 15 a 16 lagter, i dette som skal ha ført nogen malm maatte da kværslag anlægges mot gruben til liggende og hængende. Sændenfor i den høie berghammer er bleven skjærpet paa fortsættelsen av gangen, som her har nogle malgøine og kis, men synes at være for trykt, thi saa høit kan den ikke ventes ordentlig. Vestenfor gruben er ogsaa skjærpet paa nogle opskud (?), men både sten og gang er her meget forvirrede. Efter Essendrop kan tilføjes: Fordringen skede i hans tid med

Jæpeldriving gennem 2 skakter, mellem disse er omtrent 40 lagter, den til syd hvor fjeldet stiger er avsynet 28 lagter, den til nord hvor klippe paa falder 21 lagter. Fra den søndre skakt er feltet til syd udløst omtrent 30 lagter uden at spore erts, det er derfor til S ingen anden drift foretagen, men fra søndre til nordre skakt er fornuftelig efterfølgende erts anlagt: a. Vedgits erts, b. do., mittelen mellem disse i den søndre skakt hvor den ansattes er omtrent 2 lagter, men indbriften kom til i den nordre skakt skole durchslag, c og d, Adars og Hornemanns erts. Al mittel mellem disse to er allerede rent borttaget saa at Hornemanns erts er et af sine lags værd til. e. Willmannsens erts f. Ellensens anden erts. Fra den nordre skakt i det nordre felt er fornuftelig følgende erts indbragte: a. synkningsorten 5 u 6 lagter uden at spore erts, b. Monsens erts, c. Collets erts, i denne findes dog arbejdet med strosser, d. Ellensens første erts, den er durchslagen med den første stoll, som kun indbringer 3 lagter i hvilken det dog skal have haft erts, dets ender i den anden eller undersøgt, som indbringer i et dyb af 15 lagter, ikke have sporet noget erts. Om disse erts er uordentlig at melde, da der ligesom i jernskot ligger videre spore af erts, saaledes sees ei heller spor deraf i deres strosser, ogsaa han melder om at driften har forlagt gruben efter al forbrænding. Monsen forægte 1792 at opdage gruben fra dagen af, og efter at være nedkommet 14 lagter fandt han gangen at have en bredde af 5/8 lagter og med salet malm, som han siger af samme gehalt som i de gamle dage. I tiende mæret dette aar udbroste han her 26 tønder, men gruben blev dog ikke lænset denne gang, senere tilstod rentekammeret 5000 rdl. en gang for alle til en stollidrift til denne grube for derved at faa en lænset og tilgængelig undersøgt, men efter Kraft var arbejdet endnu ei paabegyndt i 1820 og er vel saaledes aldrig udført. I nærheden af denne grube drøves i de senere tider et skjerp Helene Kathrine indtil de første aar af krigen, da ertsaleiet paa dybet udvikledes. Det var paaent at en stoll til senere, men man var i tvil om dette var den samme gang som Rødsalgrube har gaaet paa eller en særskildt. Pettersen og Collet siger dog at det er det samme lags, og at gruben er nogle og tredve fæver dyb og har paa flere steder i felt hvor den er undersøgt god malm ligesom og paa dybet, men haabede herfra at kunne gaa ud under den ældregrube.

3. Omtrent 2 1/2 mil fra Lovise hytte er de tolvte og slagne gruber Juliana Marie og Godthåben, begge paa et og samme ertsaleie. Hovedskakten var i Juliana Marie og avsynet paa det hængende, men siden har man vandt sig med driften nær til det liggende med V, hvor man har antruffet en skel ertsgrube paa hvilken alle drifter ere brisatte; men Godthåben er for det mesta drevet paa det hængende uden nogen synderlig udel malm, dog har man paaent driften skakten har god malm i den søndre side eller i det liggende; men om man der har antruffet den sille grund, paa hvilken man har drevet til S i Juliana Marie, det leder sig ei med nogen vished antage. ertsaleiet strækker sig i S og V som falder med S. Stiergarten er glimmerkifer., i leiligt noget kalk indblandet. Skiferender her som sedvanl er af noget mildere art end i Rødsalgrube, som man dog ei med nogen vished kan sige at have indt nogen overskærne ertsken i hængende eller liggende, vist og her findes i leiligt kvartzyrter angivne med udel malm som oftest Til venstre side i drivskakten i Juliana Marie er liden eller intet drevet naar antages 2 feltorter som ere der indbragte uden at bryde løværdig malm, hvorfor denne stoss er bleven ubearbejdet. Ellers synes i det liggende endel kobberpræget at være nær ved dagen udløst med værdet, fornuftig gennem en kløft i sidestenen, hvortil en ei Marie kommer, siger Henkel, fornuftig forbrændingen, og al fare der saa langt ned til vandet, man kan regnes fra dagen 17-18 lgr, lagt sig paa sidestenen, naar man ei iler i dette kobbervandudløb, som er det et sikkert tegn til at der maa erts ude i det hængende paa samme sted. I omtrent 7-8 lgr. fra dagen kan paa den østre side af drivskakten indt sig til den søndre side med stollidrift, dog uden at have løværdig malm, men ved at drive et tværs i samme side er en ertsken 3/3 lgr. rigtig antruffen. Dens er forufligt med drift nedetter og der aldeles nedtagen, kun nogle faa til sætte for gruben er indensatte. Overfor dette sted og bak en saavel som i det østre felt synes derimod denne ertsdrum at staa da den nedenfor ei heller kan være indkommen i drivskakten med skuldre have forfladet sig og overskærnet stenen. Imellem denne hovedskakten synes bjergmittelen at kunne være 2 lagter tyk.